

PERSOANELE

Coconu Anastase Scărlătescu
Cocoana Mândica, soția sa
Arghirița, fiica lor
Coconu Zamfirache, împețitul Arghiriței
Musieu Jean, dascăl de ghitară și amantul Arghiriții
Coconu Eftimie, un provincial, prieten al casei
Chir Ștefan, un rachier bogat
O mosafiră, Zinca
Coconu Nicolae
Ion, sluga lui Coconu Anastase
Neacșa, țișganca lui Coconu Anastase
Mai multe dame și cavaleri

Scena, în București, la mahalaua Dobrotesii

ACTUL INTII

SCENA I

Teatrul înfățișează casa lui Anastase, un salon mobilat după modă veche, adecă cu paturi lungi și cu scaune tot după modă veche, oglinzi și altele; în dreapta privitorului, fereastră; în stîngă, ușă.

Coconu Anastase, apoi *Cocoana Mândica*

Coconu Anastase (*plimbîndu-se numai în anterieu*): 87, și cu 13 — 100 și cu 47 — 147 și cu 8, 155 — bre, pentru nu-

mele lui Dumnezeu. prăpădenie... De a merge tot astfel, vai de pelea mea!... Iar ca acu 10 ani, cu banița la moară și cu țuica la cârciuma, să faci bani la țară să-i măninci în Capitala. Ş-apoi ia zi ceva daca poți, că-ți sar în cap muma și fata, îți strigă în ochi că ești bursuc, că ești urs sălbatăc și că le pricinuiеști nenorocirea. Poftim, astăzi iar dandanele, iar mascaralicuri, secături! Bietul Pitaru Zamfir, bunătate de om, nu poate să i se lipească de inimă! Ba că e om de modă veche, și ea n-are poftă să-și vază bărbatu în vicleim și să-i strige tombatera pe uliță... Îi place spînzuratu ăla fiindcă știe de-ncurcă două trei franțozești și să rățoiește parcă e năbădăios — să fi trăsнит Dumnezeu pe toți aceia carii ne-au batjocorit țara! Auzi dumneata, să ajungă pînă la a le fi rușine să zică că sînt romîni, cînd toate neamurile din lume o socotesc de cinste să-și sprijine locul nașterii, și să vezi un besmetic că-ți zice că din nenorocire e romîn și că nu poate să vorbească bine limba lui, fiindcă de mic a fost dat la franțuzească. Doamne, Doamne, dă-le minte și fă-i să cunoască cîtă trebuință are țara de oameni învățați, dar de romîni învățați... Eu nu zic că romînu să fie bou, să nu cunoască altă țara decît țara lui și să nu-nvețe altă limbă decît limba lui, — ba! Să meargă să-nvețe, să vază țări, însă să fie pregătit astfel că totdaună iubirea țării lui să crească într-însul împreună cu vîrsta-i și s-o aibă de cinste să zică că e romîn! Și...

Cocoana Măndica : Vai de mine, frățico! Pentru Dumnezeu, ce ai pățit?!

Coconu Anastase : Dar asta... Ce ai? Ce te-a găsit?

Cocoana Măndica : Ia spune-mi așa să trăiești! — ești fermecat, uluit, năuc, sau ce, Doamne iartă-mă, mai ești?

Coconu Anastase : Uite lucru cioarelor — dar ce te-a găsit? Ce ai?

Cocoana Măndica : Azi ce zi este?

Coconu Anastase : Duminecă.

Cocoana Măndica : Ei bine!

Coconu Anastase : Ei bine?

Cocoana Măndica : Cîte ceasuri sînt?

Coconu Anastase (cătînd la ceasornic): 11 turcești.

Cocoana Măndica : Eu nu știu turcește, spune-mi europenești cîte sînt.

Coconu Anastase : Aici ai cuvînt, dar fă bine de ghicește sau întrebă pe altu că nici eu nu știu altfel.

Cocoana Măndica : Fie ! Vezi că a înserat ?

Coconu Anastase : Nu sînt orb.

Cocoana Măndica : Ei bine ?

Coconu Anastase : Ei bine ?

Cocoana Măndica : Uituc mai ești ! Bine, nu știi că astăzi avem soare, nu știi că am pofțit la petrecere ? Ce-mi stai ca o momîie ? Pînă cînd ai să fii necioplit ? Cînd o să te văz și eu mai de modă, mai delicat, totdaună ca un urs sălbatec, mojicos, grosolan ! Pentru Dumnezeu, oi să mă ofticezi...

Coconu Anastase : De ce nu se-ntîmplă mai curînd !

Cocoana Măndica : Adu-ți aminte alaltăeri ce mi-ai făcut, că m-ai lăsat pe mine cu oaspeți și tu te-ai duș de te-ai lungit în iatac și ai dormit pînă a doua zi.

Coconu Anastase : Dar ce eram să fac ? Era să șez și eu să mă copilăresc ca voi ? Mie îmi crepă obrazu de rușine cînd mă vedeam într-un amestec cu niște copii de ieri, d-alaltă-ieri, să șez în rînd cu dînșii, eu, om bătrîn, și să spui la secături... M-am dus de m-am culcat și tot cam așa am de gînd să fac și astăzi.

Cocoana Măndica : Ba, să mă ierți dumneata, aia e vorbă ! Dumneata să faci bine să te porți cum se poartă toată lumea și să nu-mi faci casa de rîs c-apoi se face lucru dracului. Auzi dumneata, să-i fie rușine să joace gajuri, un joc atît de noblu și care acum e de bonton. Dar ce vrei dumneata, să joci mariași ? scambil ? concină ? Sau să bei și să chiui cu lăutari ? Ao !! S-au-trecut, psihi mu !¹... Pune-ți pofta-n cui, dragă ! Dacă ți s-a urît ție cu lumea, eu d-acu vroi să trăiesc !

Coconu Anastase : E ! unde sînt vremile alea... Bine petreceam atunci... Incai eram sigur că nu o să fiu vîndut, că nu mai era gajurile astea să găsească prilej un spînzurat să spuie fie-mii cîte secături la ureche, și ea, pe urmă, să-mi spuie ce va voi. Dar cum găsești tu ? Bine era mai deunăzi, cînd făcurăți pe Coconu Bălinescu, pe craidonu ălă, duhovnic, și vă duceați de vă spovedea pe cîte una-una, în cealaltă odaie ? Ba, îți spui drept, să-l ferească Dumnezeu să nu

¹ Dragul meu, iubitul meu (gr.).

mă lovească o dată arțagu că, pre legea mea, l-oi face de ce o căpăta de la mine a spune și morților. Dacă moda și civilizația, după cum zici tu, stă în astă, apoi să se ducă dracului, departe de casa mea. Aste jocuri sînt bune și nevinovate acolo unde mumele au îngrijit mai bine de fetele lor, și le-au dat o creștere astfel încît să știe ce însemnează virtutea în om, și unde tinerii de o creștere asemenea bună, au cinstea în conștiința lor și știu ce va să zică nevinovăția unei copile și ce preț are cinstea unită cu cinstea. Dar nu la mine, care am îmbătrînit rătăcind pînă cîmpuri și păduri ca să-mi fac o mică stare și ți-am încredințat creșterea fetei mele, de nevoie, ție, care mi-ai învățat-o să ia, cum se face ziuă, oglinda în brațe și cu țimbistra în mîna să-și smulgă tuleiele dupe obraji. Iată, eu vă spui curat, luați-vă măsurile și conțeniți cu mascașalicurile voastre, că ce voi face eu nici dracu n-o desface !

Cocoana Mândica : Nu ți-e rușine obrazului, nătărău bătrîn ce ești !... Auziți, mă rog ! Să-și ponosluiască casa singur ! Auzi turbarea dracului !

Coconu Anastase : Tacă-ți gura și-ți caută de drum, să nu-ți fac vreun crivăț pînă durbanurile ale poncișate... Știi că mie nu-mi prea suflă-n borji... Iată, pentru astăzi mai sufăr, n-am ce face, dar de acu-nainte adunați-vă mințile-n cap... Iată, vă spui curat...

Cocoana Mândica : Mă duc să dau loc necazului, dar lasă că ți-oi coace-o eu. (*Iese.*)

SCENA II

Coconu Anastase, Ion

Coconu Anastase : Du-te, duce-te-ai învîrtindu-te, că mi-ai prăpădit bunătatea de copilă. — Ioane ! Măi, Ioane !

Ion (*fără a se vedea*): Auz ! Auz !

Coconu Anastase : Da' nu vii astăzi ?

Ion : Ce poruncești boierule ?

Coconu Anastase : Ascultă-mă ! Să te duci la Coconu Zamfirache și să-i spui din parte-mi că îl aștept să vie astă-seară negreșit. M-ai înțeles ?

Ion : Dară ! Inșă la bucătărie cine o să rămîie ? Dumneata bine știi că avem masă mare... Apoi cînd, Doamne iartă-mă, să le gătesc toate alea, o grămadă de săcături... Și apoi cu coconița nu glumește cineva ; mi-a făgăduit o sută de bice... Bine vezi dumneata că eu sînt cam îngust la spate !...

Coconu Anastase : Măre ! Ia lasă, măi Ioane, nu mai crede și tu toate făgăduințele boierești. Tu vezi de fură puțină vreme și-ți fă vînt unde te trimiț eu și las' de s-o-ntîmpla ceva, sînt în stare să te scap.

Ion : Dumnezeu să-ți dea sănătate și zile, boierule. Vezi, cu dumneata mă-nțeleg totdeauna mai bine decît cu cocoana ; cu dumneaei n-ai să-i mai pomenești vro îndreptare la ceva... De, ca om greșaste cineva. Aș ! unde-ți mai crede ? Bice și iar bice ! Iată, eu vă spui curat, mercuri mi să-mplinesțe ; cătați-vă om, eu nu mai poci sluji.

Coconu Anastase : Bine, măi, tu acu ziseși că cu mine ești prea mulțumit, ș-acu iar o-ntorci ? Ce ai tu de cocoană ? Eu sînt stăpîn, tu la mine ai să cați.

Ion : Ei, sărăcul de mine ! Cocoane, dumneata nu știi cum vorbești... Dumnezeu să vă aleagă. Unu zice într-un fel și altu-ntr-altul. Cocoana zice : numai pe mine să mă ascuți ; dumneata iar : numai pe mine ; unu zice : eu sînt stăpîn, ș-alta iară : eu sînt stăpînă. Cînd v-ați uni încalte la porunci, nu mi-ar fi greu, că v-ași asculta pe amîndoi, dar unu zice cea !, altul, ois ! Alaltăieri dumneata-mi ziseși să fac rața cu varză, coconița cu capere. Rața era una și eu nu știam ce să hotărăsc. Făcui pe voia dumitale, de, ca stăpîn, ca cap al casei, și-mi găsii beleaua, ba încă o pățirăm amîndoi ; pe mine mă lovi cu rața-n cap de mă opări și pe dumneata te umplu de ocări. Ia vezi, cocoane, astea toate rătăcesc p-o biată slugă, nu știe de ce să se ție și cui să facă pe plac. De asta și eu hotărîi cum o da Dumnezeu să-mi caut de drum — nici dumneavoastră n-ați peri fără mine, nici eu fără dumneavoastră.

Coconu Anastase : Ia lasă, măi Ioane, că toate astea se fac cum a fi mai bine. Du-te de-ți caută de treabă și te-i mira și tu de schimbarea ce ai să vezi în casa mea.

Ion : Să dea Dumnezeu ! Da' mai că n-aș crede. Este o zicătoare veche : cal bătrîn nu mai învață în buiestru. Pentru mine, puțin îmi pasă ! Bine vezi dumneata că nu-mi place

aici, îmi caut cu Dumnezeu, dar dumneata cocoane, dumneata nu poți scăpa lesne.

Coconu Anastase : Ba ! Ce lesne întorc eu foaia... Acu du-te unde te-am trimis și vino degrab' înapoi.

Ion : Eu mă duc, dar Dumnezeu să ne scape pe amîndoi. (*Iese.*)

SCENA III

Coconu Anastase (*singur*) : Ticăloasă căsnicie ! două lucruri te așteaptă ; sau să iei paru în mîină și să-ncepi a da în stînga și în dreapta, sau să fii pricină de rîs al vecinătății și a slugilor tale. Femeia această m-a nenorocit în tot felul și ca tată de familie și ca om al soțietății. Dar ce era să fac ? Mă mîngîi ca omul este muritor și poate să-i mîncînc și ăștia coliva ca și celii dintîi, dea Domnu să-mi crească pomelnicu cu numele-i.

SCENA IV

Cocoana Măndica, Arghirița și cel de sus

Cocoana Măndica (*fără a se vedea*) : O să mă faci într-o zi, ticăloaso, să uit că-ți sînt mumă și să te tratez după cum ți se cade.

Coconu Anastase : Ce o fi avînd iară ?

Cocoana Măndica (*intrînd cu toaleta jumătate*) : Frate, o dată pentru totdeauna : ori înfrînezi pe fiica-ta, ori noi nu mai mîncăm pîine și sare împreună !

Coconu Anastase : Dar ce aveți ? Ce-ți făcu de te-ai tulburat ? Arghirițo dragă, ț-am zis să nu-i răspunzi, ea ți-este mumă, dacă mi-e mie nevastă, trebuie s-o respectezi, fata mea. (*La o parte.*) Ce să fac, nu poci să vorbesc altfel.

Cocoana Măndica : Ai auzit ?...

Arghirița : Bine, taică, dumneata numai ai întrebat pricină, dar ți-a spus-o cineva ? Ascultă și îndreptările mele, că doar oi fi avînd și eu ceva a-ți zice.

Cocoana Măndica : Ce să zici ? Spune ! Spune, de ! Ce, mă chemi la judecată ? Ei, leică, la mănăstire, la mănăstire ca d-alde tine !

Coconu Anastase : Ci că taci, soro dragă, mai dă pas și altuia d-a vorbi... Mă mir cum nu te mai dor fălcile.

Cocoana Mândica : Mănîncă-ț-o friptă, cum ai făcut-o ! De m-ai fi ascultat pe mine de la-nceput, ea nu era să fie astăzi în starea asta. Auzi lucru dracului, dar de nasu ei este să stea cu mine la oglindă, alături?...

Coconu Anastase : Tu ai învățat-o.

Arghirița : Ei bine, este astă pricină ca să mă-ncarci de ocări și să mă maltratezi înaintea slugilor ! O, vai de acea fată, sărmana, care n-avu noroc să-i trăiască muma care a născut-o, ci a rămas pe mîinile streinilor ! O, maică, maică, de ce nu te poți scula din mormînt numai pentru o singură zi !... (*Plînge.*)

Cocoana Mândica : Mai știi decît atîta ?

Coconu Anastase : Ia tăceți acum și lăsați copilăriile d-o parte... Du-te, fata mea, de-ți fă toaleta și cît vei putea, suferi și tu, ca să mă faci mai puțin nenorocit.

Arghirița : O, cîte nu sufăr numai pentru dumneata, Dumnezeu știe ! (*Iese.*)

Cocoana Mândica : Iți place ? Vezi-o cu ochii și te bucură ! (*Anastase se plimbă fără a zice nimica.*) Vezi ce va să zică a nesocoti sfaturile mele ? Le-ai luat totdauna ca niște priciri ale unei mumi vitrige. Acum bucură-te de ceea ce vezi cu ochii : abia e de 16 ani, și se pre pune să dea legi celor bătrîni.

Coconu Anastase : Mândico, eu doream să-ți vorbesc de mult, dar niciodată nu ți-am găsit vreme. Acum, draga mea, fă bine și mă ascultă.

Cocoana Mândica : Poftim ! Ce ai a-mi spune ?

Coconu Anastase : Tu știi prea bine, cînd m-am însurat cu tine n-am fost nici tînăr, nici sărac, și tu n-ai fost nici tînără, nici bogată !

Cocoana Mândica : Ce vrei să zici cu această ?

Coconu Anastase : Ingăduie, că vei auzi. Căsătoria noastră n-a fost nici prin amor, nici prin interes ; tu pe mine m-ai luat văduv și eu pe tine fată îmbătrînită, cu ponosu mahalalii că ai împletit cosița albă¹ în casa părinților. — Știi că chiar după cununii, care ne a fost cuvîntul ; fata mea, care atunci era de 9 ani și abia simțea perderea maică-sii,

¹ Ai îmbătrînit.

ți-am încredințat-o ca cel mai prețios odor. Ț-am zis : ia-tă-mi fata, fie-i mumă, n-am nimic mai de preț ! Ingrijește de dînsa, crește-o bine, și, dacă averea ce am nu ți-e destulă, eu mă voi împrumuta ¹. 7 ani astăzi de cînd ți-am vorbit astfel, 7 ani de cînd mi-ai făgăduit, 7 ani de cînd îți faci rîs de averea mea și de comoară ce ți-am încredințat. Pentru această fată eu am suferit toate deriderile ce se aruncă asupra unui cap cărunt ce se pleacă pentru a doua oară supt cununia, pentru această fată am suferit caprițele ² tale cele neroade, pentru această fată, în sfîrșit, am pierdut tot ; acum după 7 ani îți cer socoteală despre ceea ce ai făcut cu dînsa.

Cocoana Mândica : Frumoasă socoteală, după șapte ani ! Iacă ce am făcut : ți-am crescut-o ca un brad ! Tu, cu desmierdările tale, ai făcut dintr-însa un diavol !

Coconu Anastase : Mândico, cînd ne-am căsătorit împreună, am făcut-o nesiliți de nimeni. Ce înțelepți am fi dacă, nesiliți de nimeni, noi ne-am desface.

Cocoana Mândica : E făcut !... Ai turbat, ori nu ți-e d-a bună ? Dar ce ? Tu pe mine m-ai luat dădacă fiicei tale, și acum, cînd ai văzut-o că nu mai are trebuință de dădăcit, vrei să-mi dai drumu ? ești fermecat, sărace ! Și eu nebună că stau d-ascult astfel de floncăniri... Te-ai săturat de căsătoria ? Iacă dealu Mitropoliei, consistoriu te așteaptă. Nu vei fi tu cel dintîi, nici cel din urmă. Pleacă și nu mai zăbovi !

Coconu Anastase : Eu îți vorbesc înțelepțește, îți vorbesc astfel ca și cînd ne ar asculta și alții. Tu te visezi în zilele-ți trecute, pe cînd eu anevoit sufeream toate obrăznicile tale. Femeie ticăloasă ! Care este creșterea ce ai dat copilei ce ți s-a încredințat ? Cum nu ți-e rușine ție însăși să mai pretinzi a sta cu mine în căsătorie, netrebnic ? M-ai crezut ticălos și ai avut dreptate, fiindcă eu, preocupat cu grija de a-ți cîștiga îmbilșugarea, nerecunoscătoarea, mă rătăceam săptămîni întregi pîn crînguri și păduri. Am crezut, nesocotit, că recunoștința va deștepta în tine simțimentele cele mai fragede pentru copila mea. Mi-am zis : astă femeie, ce-am ridicat-o din țărîră, se va sili a mă face

¹ In original : *Inprumia*.

² Capriciile (fr. *caprice*).

fericit. Iată toată greșeala mea, iată crimenul tău. Ai speculat atât de crud creșterea unei fete, care vedea lumea în debravata ta persoană, făcuși dintr-însa o jucărie a plăcerilor tale și astăzi, în vîrstă de 16 ani, nu știe altă decît a rivaliza cu tine în toaletă și în ticăloșii. Nenorocito, so-cotești că numai dealu Mitropoliei poate să desfacă o căsătorie? Te înșeli! Ea este desfăcută din minutul ce s-a rostit acest cuvînt între acei căsătoriți. De astăzi înainte tu nu te bucuri decît de ura mea. Poți să te mîngii cu dînsa... Atîta meritezi! (*Iese.*)

Cocoana Măndica (*singură*): Sînt deșteaptă? nu e asta vrun vis? oh! îmi vine isterico! oh!... (*Iși dă singură palme, își rupe turbanurile și cade pe un scaun.*)

SCENA IV¹

Cocoana Măndica, leșinată, Arghirița, Coconu Anastase

Arghirița: Ce e! ce e! Vai de mine, neneco! Ce ai pățit?
Ajutor! Ajutor!

Coconu Anastase: Ce s-a întîmplat? Ce strigi tu?

Arghirița: Uite, maică e leșinată.

Coconu Anastase: Nu te speria, ado curînd odecolon. (*Ocupîndu-se cu a o desleșina*) De n-ar crăpa! Ia vezi, viperă cum suflă... Răsuflarea-i ar otrăvi pe oricine afară de mine, care m-am obicinuit cu dînsa. Aide, de, dați astăzi!

Arghirița: Iată... ah! parcă se trezește.

Coconu Anastase: Dă-te tu la o parte.

Cocoana Măndica: Ah!!!... M-ai mîncat friptă, ticălosule! Vai de mine, vai de mine!... Of!... (*Iși rupe coafura.*)

Coconu Anastase: Ai turbat? ce farafisticuri sînt astea? Vrei să mă faci de rîs în mahala? Vrei să zică vecinii că ne batem?

Cocoana Măndica: Fugi, fugi! Pei dinaintea mea!...

Arghirița: Maică! alină-te!

Cocoana Măndica: Fugi, viespe! Ticăloaso! Pentru tine sînt astea toate și acum îmi faci pe nevinovată! Așteptați voi, vă viu eu de hac la amîndoi. Vă voi învăța ce va să zică

¹ Numerotat greșit.

răzbunarea unei femei ocărite. O! nu e vremea perdută...
Și ție, bursucule, ție, care ai prins la limbă, te-oi face eu
iară să gîngăvești și să te tîrești la picioare-mi... (Iese.)

Coconu Anastase: Ticăloaso!... Dar nu ți-e mult! Te voi învăța eu mai nainte... Voi face din tine și din mine o pildă pentru toți aceia carii se nasc supt o astfel de nenorocită zodie... Arghirița dragă, tu du-te de-ți fă toaleta să priimești pe oaspeți în locu-i. Ce știi dacă turbarea ei nu va ținea pînă atunci și văz că vremea se apropie... Of, mare chin!... De nu-mi va veni și acum dambă, apoi nu mai mor niciodată.

Arghirița: Alină-te taică. Lasă pe mama cu Dumnezeu, nu te mai pune în pricină cu dumneaei... Nu vezi cît e de pizmătareță? De, ce-i făcu eu, biet, astăzi și se legă de mine...

Coconu Anastase: Tu!... da' tu nu-nțelegi lumea, tu judici lucrurile numai pe dasupra; ești prea departe ca să-nțelegi pricina ce o îndeamnă a te urî astfel. Dar eu, o, eu văz prea lămurit, și astăzi voi arăta aceloră ce osîndesc pe un om mai-nainte de a-i cunoaște împrejurările că nu trebuie să puie niciodată temei pe aceea ce vād pe dinafară! Vor vedea dacă Anastase este un fermecat sau un adevărat om. O, cu cîtă nerăbdare așteptam să te văz în astă vîrstă... Da! Astăzi voi încheia căsătoria ta, și mîine voi desface pe a mea!...

Arghirița: O Doamne! Cum iei toate lucrurile cu...

SCENA V

Ion și cei de sus

Ion: Cocoane, fost-am după cum mi-ai poruncit și iată ispravă.
(*Ii dă un răvaș.*)

Coconu Anastase: Bine! Du-te acu de pune la cale ale mesii. Vezi măcar astăzi să fii scăpat de cîrcotă, și... Ioane, mai cu economie! Gîndește, fātu-meu, că galbenu e 32 și 1/2... Mai cu milă!...

Ion: Apoi eu, biet, cît poți fac, știe Dumnezeu... Dar vezi dumneata, cocoane, cînd nu vor fi toate cu-mbilșugare, oala se sparge-n capu meu, și apoi și el, săracu, n-a fi de oțel...

Arghirița : Aid', cată-ți de drum, te-ai pornit iar la pîri...

Ion : Coconiță, dumneata bine știi că eu nu vorbesc ce nu mi se cuvine, dar, vezi dumneata, pe mine mă doare colea. (*Iși arată inima.*) Dumneata nu te născuseși încă, cînd eu slujeam pe boieru și pe răposata cocoana Elenuță, fie-i țărîna ușoară... Uite, înger, nu om !...

Coconu Anastase (*care în vremea astă se ocupa cu citirea răvașului*) : Rău, de tot rău ! Dar vom ști noi să sărim prăpastia. Arghirițo, du-te de pregătește tot pentru priimirea. (*Arghirița iese.*) Măi Ioane, ți-aduci tu aminte de cînd mă cunoști ?

Ion : Iacă, tocmai ce spuneam coconiții acum...

Coconu Anastase : Ei bine, măi Ioane ! Tu ai mîncat pîine și sare în casa mea atîta vreme. Cînd ai auzit tu că cîntea mea se hrăpește de un ticălos, ce ai fi tu în stare să faci ca să mă scapi ?

Ion : Uite, cocoane, în foc ași da.

Coconu Anastase : Ei bine, îmi place să te crez, și vremea nu e departe ca să-mi arăți credința ta. Vroi ca astă-seară, cît va ținea adunarea, să-mi urmărești pe Arghirița, să nu o lași din ochi. Dascălu de ghtară este poftit, vine și el. Pe dînsul și pe dînsa să-ți fie ochii țintă, și, la vreme de nevoie, cînd oi răcni : pă el l' să mi-l umfli în gheare ca uleu și să-l închizi în cotețu găinilor. Acum, du-te și nu mă mai întreba mai mult.

Ion : Cocoane ! (*Arătînd cu pumnul.*) Ceva de cheltuială pîn fălci?... Știi, pîn calabalic, nu se bagă de seamă...

Coconu Anastase : Păzește-te să nu-i zdrobești capu și-ncolo rotește-mi-l cum ți-o plăcea ! Tăcere și priveghere ! — Aid', du-te.

Ion (*iesînd*) : Oh, de mult nu am bătut !...

Coconu Anastase (*singur*) : De aș putea să-l gîbuiesc fără zgomot. Auzi, ticălosul, ce întreprindere îndrăzneată ! Parcă nu-mi vine să crez. Trebuie să mă destăinuiesc și nevestii, trebuie să mă consultez și cu dînsa. La asemenea împrejurări femeile au totdaună o mare istețime ; pe noi ne orbește furia și mai adesea ne căim în urmă de ceea ce am făcut. Ia să cercăm. Măndico ! Măndico !

(*Arghirița intră, ocupîndu-se a așeza flori într-un păhar.*)

Arghirița : Ce poruncești, taică ?

Coconu Anastase : Nu te-am chemat pe tine ! Maică-tii cum îi mai este ? I-a trecut isterico ?...

Arghirița : O ! acum i-e bine ; își face din nou toaleta. Numai puțină rămășiță de mînie o mai ocupă, încolo e mai bine decît altă dată.

Coconu Anastase : Du-te și spune-i din parte-mi să poftască pînă aici.

Arghirița : Ba, ferească Dumnezeu ! Eu am hotărît de astăzi înainte să nu-i mai zic nimica, nici de bine, nici de rău ! Nu mai am nici în clin, nici în mîneacă, cu dumneaei...

Coconu Anastase : Curînd te desfăcuși de toate... Mergi unde te trimiț și așteaptă să-mplinești voințele tale după ce te-i vedea cu casa ta. (*La o parte.*) Imi vine să turbez. (*Tare.*) Aid', du-te.

Arghirița : Taică, nu mă duc, mă iartă, pentru că iar o să se facă cîrcotă ; abia se mai alinară lucrurile pînă acum ; să nu le mai ațîțăm, că nu mai este vreme d-a se mai împăca ; peste puțin o să-nceapă a veni și oaspeții.

Coconu Anastase : Ia ascultă, mă rog, pe bietul Monsieu Jean l-am uitat cu totu.

Arghirița : L-am invitat eu de ieri și mi-a făgăduit că va veni.

Coconu Anastase : L-ai invitat ?... Prea bine ai făcut... prea bine... Nu știu ce am cu tînărul acela, am o slăbiciune, aș vrea să fie nelipsit din casa mea, și, ca să-l poci lipi și mai mult de familia mea, am hotărît să-i propui astă seară o însurătoare... cu verișoara ta.

Arghirița : Cu Zinca, taică ?

Coconu Anastase : Dar, cu Zinca.

Arghirița : Tocmai !... El nu se însoară.

Coconu Anastase : Și tu de unde știi ? De unde-i cunoști inima ?

Arghirița : Il auz totdeauna ocărînd căsătoria.

Coconu Anastase : Și pe cei căsătoriți... El se va-nsura, te-noredințez eu, și-l vor defaima și pe dînsul alții. Nu este faptă care să nu tragă după dînsa răsplată, curînd, sau mai tîrziu, asta e o regulă a naturii. Il vor defaima ! Da, îl vor ocărî, precum defaimă, precum ocăraște și el, și cînd va ajunge tată, cînd va fi și el cap de o familie și va lua în casă-i dascăli îl vor...

(cei de sus, *Cocoana Mândica* intră repede, imbrîncind pe Neacşa,

[Cocoana Mândica] : Ce le-ai făcut, cioroaiço ? guştere ! fir-ai anatema ! să fii !... Să mi le aduci din pămînt, că te-a mîncat cîinii !

Neacşa : Apoi cum...

Cocoana Mândica (*lovind-o cu palma peste gură*) : Incă mai ai gură, afurisită ? gaşpere ! Fugi, fugi, piei dinainte-mi că te sfîşii. (*Neacşa iese.*)

Coconu Anastase : Da' ce e, ce s-a mai întîmplat ? Nu-mi spuneţi şi mie ?

Cocoana Mândica : Of ! nu mai poci, nu mai poci, mi s-au mîncat de carne ! Să le vinzi, să le dai dracului, nu mai voi ţigan.

Coconu Anastase : Apoi simbriaşii nu şed, dragă, nici o zi măcar.

Cocoana Mândica : Cumpără, frate, altă naţie, grec, romîn, turc, orice dracu, numai ţigan să nu fie.

Coconu Anastase : Ei bine, ū-oi cumpăra un arap şi o arapoaică... Te mulţumeşti ?

Cocoana Mândica : Of, numai ţigan să nu fie... Numai cioară, guşter, gaiţă ! Of, îmi vine leşin ! Puţină apă, că mor !... (*Cade pe un scaun.*)

Coconu Anastase : Mă rog, deocamdată nu muri, că am trebuinţă de iscusinţa ta. (*Către Arghiriţa.*) Tu, Arghiriço, du-te de mai pune la cale cite ceva să nu se facă iar rătăcire şi certe, ca mai deunăzi. (*Arghiriţa iese.*)

Cocoana Mândica : Ah, cioroaică, numai să nu le găseşti !...

Coconu Anastase : Ia las' acum furia la o parte, şi adună-ţi toată iscusinţa la un loc, că avem să sărim o groapă.

Cocoana Mândica : Sfătueşte-te cu ūie-tă ! Cu mine ce treabă ai ? Singur mi-ai zis că nu mai avem nimic d-a mai împărţi.

Coconu Anastase : Ascultă dintîi ce ūi-oi zice ş-apoi vei face cum ăi vrea.

Cocoana Mândica : N-ascult nimic, nu voi să mai fac nimic ce ūi-ar putea aduce vrun folos ! Nerecunoscătorule, adu-ūi aminte de purtarea ta cu mine, şi să-ūi crape obrazu de ruşine.

¹ Fire-ai afurisită, blestemată (gr.).

Coconu Anastase (*la o parte*): Să-ncep altfel. (*Tare.*) Tu aiurezi, sărmano! Tu nu știi mai întâi ce am a-ți arăta.

Cocoana Mândica: Dă-mi pace, și du-te cu Dumnezeu! Nu voi să văz nimic.

Coconu Anastase: Nici chiar atuncea când acel ceva te-ar atinge și pe tine deopotrivă cu mine, nici chiar atunci când acel ceva ar fi împotriva acelei ce urăști cu foc?

Cocoana Mândica: Să vedem, isprăvește o dată, n-am vreme de pierdut.

Coconu Anastase: Ascultă un răvaș ce-mi trimite Zamfirache. (*Citește*) „Prietenul meu, mă grăbesc a te pregăti împotriva unei necinste ce îți amenință familia; din alăturatul răvaș al Domnului Jean vei cunoaște ce oameni îți frecantează¹ casa.“

Cocoana Mândica (*apart.*): Jean! M-am topit.

Coconu Anastase (*citind*): „Nu întreba cum mi-a căzut în mâini; este un joc ciudat al întâmplării. Dumneata, ca un om înțelept, fă aceea ce te-o povățui mintea, nu te lăsa a te stăpîni de furia, consultează-te cu cocoana dumitale; femeile sînt totdeauna mai istețe în felul acesta.“

Cocoana Mândica (*apart.*): Imi vine dambla (*Tare.*) Eu pînă acum n-am înțeles nimica.

Coconu Anastase: Acum vei înțelege tot, ascultă. (*Citind.*) „Cît pentru mine, de astăzi înainte nu mă mai poci socoti de împețit al fiicei dumitale. Sînt om cinstit, și nu voiesc că în cele dintîi zile ale căsătorii mele să am a război un amor dospit de mai-nainte. Al dumitale, prieten și slugă, Zamfirache.“

Cocoana Mândica: Frățico, nu mă munci, dă-mi răvașul lui Jean! Parcă am început a înțelege lucrurile.

Coconu Anastase: Nu te grăbi, ascultă și pe a lui Domnu Jean, ticălosul!

Cocoana Mândica: Ticălosul!

Coconu Anastase: Ascultă, ascultă și vei vedea caracter mișelos. (*Citește.*) „Arghirișo, scumpa mea!“

Cocoana Mândica: Scumpa lui! Mișelu!...

Coconu Anastase: „Ne aflăm într-o criză periculoasă. Înastă seară aflai că se va-ncheia logodna ta, deși maica-ta, prin rugăciunile mele, făcu această soare, dar“...

¹ Frecventează (fr. *fréquenter*).

Cocoana Mândica : Of ! Imnebunesc ! Turbez !

Coconu Anastase : Așteaptă, așteaptă, să vezi cu desăvârșit efectul soarelelor tale, așteaptă să vezi dacă gajurile sînt pentru clasele noastre, dacă ele sînt acele jocuri iscodite numai pentru o simplă petrecere și o nevinovată desfătare.

Cocoana Mândica : Citește la vale, că mor.

Coconu Anastase : „Făcu această soare, dar văz că se apropie a se împlini proverbul : nu e pentru cine se gătește, ci pentru cine se nemerește. Rivalul meu, mai puternic decît mine în avere și în influență către tată-tău, va respinge amorul nostru, atît de sacru. Tu vei...”

Cocoana Mândica : Ah ! Jean ! ah, nemernice !

Coconu Anastase : Ascultă la vale. (*Citind.*) „Tu vei fi tîrită prin silă la un imeneu¹ atît de nepotrivit simțirilor și vîrstei tale. Te voi vedea trecînd în brațele unui om al lumii trecute. Ți-ar semăna mariajul osîndeii celor vechi, carii legau trupuri vii de cele moarte. Ah, scumpa mea...”

Cocoana Mândica : Ah ! Jean ! Nelegiuirile Jean !

Coconu Anastase : Adevărat mișel ! (*Citind.*) „Ah, scumpa mea, puterile-mi slăbesc, condeiul îmi cade din mînă. Nu poci a-ți scri mai mult decît ca să-ți aduc aminte jurămintele tale și făgăduința ce mi-ai dat la soareaua trecută, cînd prin gajul ce-ți dedui aflai vreme a-ți șopti la ureche și a priimi de la tine făgăduința de a mă face fericit.”

Cocoana Mândica : Ah ! nenorocite ! ticălosule !

Coconu Anastase : Văzuși ce va să zică gajurile ? Văzuși că Anastase cunoaște cursul lumii soțiale și nu defaimă în zadar acel joc numit de tine la mod ?

Cocoana Mândica : Isprăvește, isprăvește; că nerăbdarea o să-mi aducă apoplexie.

Coconu Anastase : Iată și sfîrșitul. (*Citind.*) „Ah, Arghirițo, îngerul meu ! Nimic mai mult deocamdată, decît să fii gată ca la cel dintîi semn ce-ți voi face să te afli în grădină, la a cării porțiță ne va aștepta o droșcă. Adio ! Sigur de tine, nu mai adaug a te ruga. Adio, îngerul meu, la revedere.” Ei, Mândico, ce zici tu acuma, ce mă sfătuiеști să fac ? E, zi ! (*La cele după urmă vorbe ale răvașului, Mândica a leșinat pe scaun.*) Nu răspunzi tu ? (*Ducîndu-se spre dînsa.*) Ce ? A adormit ? (*O mișcă.*) Mândico ! Mândico ! Ea e leșinată !

¹ Căsătorie (fr. *hyménée*).

E !... N-auziți voi ?... Apă !... Aduceți un pahar de apă cu rînd !... Sărmana, rău o-nvinovăteam în cugetul meu ; ei îi pasă prea mult de cinstea casei mele. Tot ce face, face prin ușurință. Aduceți mai degrab' apă. (*Țiganca îi aduce apă. Coconu Anastase o stropește, Măndica se trezește ca din vis și strigă.*)

Cocoana Măndica : Ah, Jean, necredinciosule, m-ai mîncat friptă !

Coconu Anastase : Necredinciosule ? ! Ce va să zică asta ? Aici este un mister...

Cocoana Măndica : Frate, nu mai e de gîndit, Jean este bun de spînzurat, de dat la ocnă, să-i pîrlească cineva ochii cu tăciunile, să-i... taie capu de patru ori... să-l schilodească în bățai.

Coconu Anastase : Nici una din aste, și dacă aș fi știut că o să te-nfuriezi atîta, că cinstea mea or să te costisească mai mult decît pe mine, nu te-aș fi chemat la sfat.

Cocoana Măndica (*viindu-și în simțire*) : Auzi ? Acuma, na ! Auzi vorbă ? Ce ? Eu nu sînt deopotrivă cu tine în astă familie ?

Coconu Anastase (*apart.*) : Necredinciosule !... Hm ! Să ne sim a descoperi aceasta... Lasă, scumpa mea, am pus eu la cale despre toate. Peste vro trei ceasuri cel mult, îți voi da în mîna pe necredinciosul, pe mișelul acela și îl vei pedepsi. Pînă atunci, ține, mîngîie-te cu răvașul lui.

Cocoana Măndica (*ducîndu-se din scenă*) : Ah ! Jean ! Imi voi răzbuna ! (*Iese.*)

Coconu Anastase : Nu mai încape nici o îndoială ; bănuielile mele se îmfîințară ; furia ticăloasei mi-a descoperit tot. Răbdare și curaj, și astă-seară se vor descoperi toate, și toate vor lua sfîrșit. Ticăloasă soartă ce mă apasă ! !...

(*Cortina cade.*)

ACTUL AL DOILEA

Teatrul înfățișează două apartamente, din care unul mobilat mai modern, iar cellalt după modă veche; scena este împărțită în două, drept pînă mijloc, în fața spectătorilor; în apartamentul din dreapta actorului, se vede adunarea jucînd gajuri, unde Coconu Eftimie, suit în picioare pe un scaun, cu o mătură într-o mină, cu o furcă într-alta și cu o bonetă în cap, stă în atitudă¹ nemișcătoare. — În cellalt apartament, se vede Coconu Anastase cu sluga Ion, care e vîrit supt un pat.

SCENA I

Tot personalul, afară de Jean și Coconu Zamfirache

Cocoana Măndica : Ah, mă doare.

Coconu Eftimie : Și pe mine mă doare.

O mosafiră : Dumneata taci, statuiele nu vorbesc... Ce te doare?

Cocoana Măndica : Inima mă doare.

O mosafiră : Pentru care floare ?

Coconu Eftimie : Zi, chera mu², pentru mine, și mă scapă.

Cocoana Măndica : N-am vreme... Pentru cucută.

Chir Ștefan : Ah, mă doare.

Cocoana Măndica : Ce te doare ?

Chir Ștefan : Inima mă doare.

Coconu Eftimie : Pentru Dumnezeu, mult o să vă mai doară inima, mult am să stau aice ?

Ion (scofînd capu de supt pat) : Cocoane, mult o să mai stau ghemuit ca vai de mine ?

Cocoana Măndica : Ți-am zis că statuiele nu vorbesc.

Coconu Anastase : Vezi că n-a mai venit ! — Mai rabdă !

Cocoana Măndica : Pentru care floare ?

Chir Ștefan : Pentru busuioc.

Arghirița : Ah, mă doare !

¹ Atitudine (fr. *attitude*).

² Cocoana mea, doamna mea (gr.).

Chir Ștefan : Ce te doare ?

Arghirița : Ah, inimă mă doare.

Ion : Coccoane !

Coconu Anastase : Carnacsi !¹

Chir Ștefan : Pentru care floare ?

Ion : Pentru blestematu de Jean cîte nu suferim...

Arghirița : Pentru garofiță.

SCENA II

Jean și cei de sus

Jean intră incocoțat cu un buchet de flori în mână, cu flori la butonieră; se rățoiește pe la toți, împarte flori pe la dame, și în sfîrșit se pune lîngă Coccoana Măndică, care în toată vremea aceștii scene îi dă ochiri furioase și din cînd în cînd îi șoptește, zicînd la o parte: „Mișelu!“

Jean : Bonsoar la coccoane și la boieri ! (*Cu toții i se închină.*)

Chir Ștefan (*în parte*) : Pentru noi, biet, nici o vorbă.

Coccoana Măndica : Bonsoar, Monsieu Jean.

Arghirița : Dar se vede că ești prea ocupat de Ț-ai adus aminte așa de tîrziu de noi.

Jean : Demoazelo ! Fiecare om își are cuvintele sale.

Coccoana Măndica : Da ! Da ! (*La o parte.*) Îmi vine să-i scoț ochii.

Coconu Eftimie : Domnule Jean ! Și mă iartă, măcar dumneata fii mai milostiv cu stacutele², că damele și cu boierii ăștia se uniră toți împotrivă-mi și mă stîlpiră după cum vezi. (*In cellalt apartament, țiganca intrînd repede.*)

Neacșa : Coccoane ! Au venit !

Coconu Anastase : Acum, la locul tău ! (*Țiganca iese.*) Ioane !

Ion (*scofînd numai capu*) : Gată ?

Coconu Anastase : Au venit ?

Ion : Bine că-l aduse dracu.

Coconu Anastase (*intră într-un dulap, în felul garderopei*) :
Măi ! cînd oi tuși, să fii gată.

¹ La dracu, plesnire-ar ! (turc.)

² Statuiete.

Cocoana Mândica : Monsieu Jean, negreșit că pentru gazda ai avut bunătate a culege buchetul?

Jean : Madam! Aș face o nedreptate adunării, cînd un buchet se alcătuieste din mai multe flori și fiecare ar putea a se-mpărtași dintr-însul; așadar, să-ncepem, și încă de la dumneata. (*Dindu-i o garoață și zicîndu-i încet.*) Semnul unui amor focos.

Cocoana Mândica : Mersi. (*apart.*) Mișelul!

Jean : Pentru dumneata, demoazelo, o mică florică albastră; ea vorbește de sine (*încet*) și îmi arată dorința.

Arghirița : Mersi, monșer! (*încet.*) Ea va fi ascultată!

Coconu Eftimie : Ia ascultați-mă, boieri și cocoane!

Chir Ștefan : Pentru noi iar nici o vorbă; trebuie să mă fac boier sau mă-mpușc!

Jean : Ei bine, cocoanelor, eu mijlocesc iertarea lui Coconu Eftimie.

Coconu Eftimie (*sărint* după scaun) : Bravo, tinărule, toate stăcutele pe lumea cealaltă or să-ți aducă plocoane.

Ion : Ce dracu de nu mai vin?

O mosafiră : Da' bine, Chir Ștefane, dumneata, de ce stai așa tăcut? Unde tot gîndești?

Chir Ștefan : Ia, demoaselo, la a lume, biet, cum e făcută pe dos...

O mosafiră : Ai dreptate, dar nu pentru toți, numai pentru unii.

Cocoana Mândica : Vă curteniți, vă curteniți, Chir Ștefane.

Chir Ștefan : Ast chir îmi chirie-n cap... Aș da jumătate din averea mea numai să scap de dînsul. De groaza lui nu mă mai duc nici la biserică.

Jean : Ei bine, să-ncepem d'a capo jocul, să mă-nșel și eu, să-mi dau gajul.

Arghirița : Oare nu te-ai mai înșelat niciodată?

Jean : O dată în viața mea.

Cocoana Mândica : Mă tem că mai de multe ori.

Coconu Eftimie : Ei bine, altu nu se mai face stacută, cum îi ziceți? Ași vrea și eu să rîz de alții, cum alții au rîs de mine.

Cocoana Mândica (*cu o batistă în care sînt gajurile*) : Acum, Cocoane Eftimie... Indată, să-mi dea și dumnealui un gaj... Aide, M. Jean, înșală-te de bună voie și dă-ți și dumneata gajul, apoi Coconu Eftimie va zice ce să se facă.

Jean : Pofțiți (*dînd un inel*) dar boieru, mă rog, unde se află ?
Nu-l văzui.

O mosafiră : Ne ceru iertăciune pentru puțin și se duse făgăduind că va veni.

Arghirița : Mamă, să-ncepem, perdem din vreme...

Cocoana Măndica (*scofînd un gaj*) : Atansion !¹... Acesta ce să facă ?

Chir Ștefan (*care în astă vreme moșăia din cînd în cînd*) : Pitar !

Toți : Ha ! Ha ! Ha !

Coconu Eftimie : Cui e foame, codri visează.

Chir Ștefan : Ha ! Ha ! Ha ! Cu toate că rîz, dar, zău, nu știu pentru ce !

Jean : Pentru dumneata vere. Spune drept, ce visai dineaori, cînd te fură somnul ?

Cocoana Măndica : Visul dumnealui cel obicinuit.

Chir Ștefan : Cam ai dreptate, chera mu, fiecare, biet, de ce îi pasă, și fericit acela care nu doarme lesne, și-n somnul lui nu vorbește, că atunci, adevărat că dracu s-ar încălța cu oșinci de fer și ar juca controdanț în lume.

Coconu Eftimie : Știți că are cuvînt.

Chir Ștefan : Adecă mie îmi pare ciudat ; de ce atîta rîs că un om adormi nițel ?

Jean : Nu e pentru somn, Chir Ștefane.

Coconu Eftimie : Pentru vis, vere, pentru visu tău de pitar !

Chir Ștefan : Și mai mult mă mir, eu am visat slava. Slava o visați toți, o goniți toți, nu vă săturați de dînsa ori în cîtă cătime va veni... Ș-apoi dorințele în lume sînt cam ciudate : unu visează slavă, altu amor, altu bogăție ș-altu altele ; eu, biet, prin vîrstă, trecui de amor, prin muncă, dobîndii avuție... Slava mă trudește, îmi mărturisesc păcatu. Mi se rumpe inima de durere, cînd, într-o adunare auz îndreptîndu-se orice vorbă cu : boieri și cocoane ! Eu atunci mă văz umbră, un nimica, o umplutură zădarnică, un om venit ca să facă numărul de 8, unde sînt șapte.

Arghirița : O, Doamne, Chir Ștefane, cîți oameni vrednici de titluri și ranguri se tăvălesc pîn lume...

Jean : Incalte dumneata ai o avere, și oricînd poți zice : n-am trebuință de nimeni ! Dacă nu voi putea interesa altfel pe oameni, îi voi face cel puțin să zică cînd m-or vedea :

¹ Atențiune (fr. *attention*).

„Iată rachierul cel bogat“... Dar sînt alții de altă vîrstă, de alte merite, de alte condiții și tot nu au putut să-și facă decît un D. la început.

Coconu Eftimie : Așa e lumea, vere !... Răbdare... Sînt treti logofăt de 26 de ani, făcut-am slujbe ca acelea, slujbe însemnate țării, și tot treti logofăt... Cînd fură turcii cu rezmiriță, cine mai era ca mine? Intr-o zi de dimineață pînă la prînz, făcui o mie trei sute de cară de beilic. Rumînu tremura ca vargă la numele Eftimie. Îmi aduc aminte — Doamne iartă-mă, și acum îmi vine să rîz — un țaran, ca să scape de beilic, dosi unu din boi, zicînd că n-are decît unu, că vai de el, că i l-au mîncat lupii. Cînd am răcnit o dată : avradini chiopec !¹ puneți-l pe dînsul la jug ! și ridicai resteu, nă !... să-mi fi văzut pe rumîn cum alerga capchiat pîn sat, și făcu ce făcu, găsi bou îndată. Bre, bre ! Ce era și p-atunci ! Ce vremi fericite, ce locmale... Mă jucam cu banii ! !

Chir Ștefan : Să mă ferească Dumnezeu de o asemenea vrednicie.

Coconu Eftimie : Dar acu, cînd cu rușii, cine era tare și mare ? Eftimie, săracu ! Călauză vrei să zici, la magazii, pazarnic, cvărtalnic, tot... Și, cum îți spui, nimic !... Tot treti logofăt... Dar ce nu făcui ?... Vrei să zici să capăt vro cruciuliță cît de mică... Aș ! Fugea crucea de mine, parcă aș fi fost afurisit. M-am ales tocmai la spartul tîrgului cu un : bravo, Eftimie ! Dobrăi ciolovec !...² Și încolo, tot treti logofăt !... Acu... acu nici că mai trag nădejde de-năintare, acu alte dănănai : auzi că boieru trebuie să știe carte multă, parcă o să se facă profesor la Sfîntu Savă !... După ideea mea, boieru trebuie să fie un om trupeș, să-l prinză ighemoniconu, să fie eschiuzar la vorbă, și-ncolo să știe atîta cît la vreme de slujbă să-și facă raporturile singur.

Jean : Mă bucur, Cocoane Eftimie, de norocirea ce avui a face cunoștința dumitale. Ești unic în felul dumitale și trebuie să fii și fericit.

Arghirița : Ba fericit cumsecade, zău !

Coconu Eftimie : Chiar cum ai zis ! Nu mă dau pe zece săr-

¹ Cline de miere (turc.) Expresie injurioasă.

² Bîn om, de ispravă ! (rus.)

dari d-ăștia de modă. Auzi, boier, și să-mi umble îmbrăcat deopotrivă cu un carătaș. De, da' de unde o să-l cunoască moșicul, să-i facă loc? N-are ighemonicon, n-are mersu ăla, de departe, frate, parcă îți strigă: dă-te-n lături, trece boierul. Of, zău, rele vremi am ajuns! După Agatanghel, antihrist e în vîrstă de șase ani. Rîdeți, dar să vă spui ce mi se-ntîmplă mai deunăzi: aci, la spatele casei mele, șade o femeie ce n-a fost niciodată măritată, dar are un copil. Ast copil s-a născut în seară de Sfîntul Vasile, la vileatu 840. Ei! apoi ce veți zice, că copilul ăsta s-a născut cu 2 dinți d-asupra, ochii lui, Dumnezeu să mă ierte, parcă sînt roșii, uneori ca de iepure alb. Vine des pe la mine, și, crede-mă că, de frică, mă port bine cu dînsul; văz în el pe antihrist... Într-o zi fulgera, și el venise în pridvor la mine; ei! apoi știți urlete ce trăgea, parcă era un lup flămînd... Doamne iartă-mă, dar uite, numai dracu-n el.

Arghirița: Ș-așa, dumneata ești vecin cu antihristu?

Coconu Eftimie: Ba vecin, zău... Mai bine nu mai veneam de la țară să mă așez aice.

Jean: Ia să lăsăm pe coconu Eftimie cu antihristu și să profităm de vreme.

Cocoana Măndica: Dar vezi dumneata, că al meu nu mai vine...

Coconu Eftimie: Ce, ai și dumneata vrun antihrist?

Arghirița: Ia lăsați gluma! Papa să nu mai vie d-atunci! ce, Doamne iartă-mă...

Cocoana Măndica: Să știți că s-a dus la Coconu Zamfirache; are mare slăbiciune cu creștinu ăla.

Coconu Eftimie: La Dănciulescu?

Cocoana Măndica: Da! Ce posac român!

Chir Ștefan: Dar e arhon pitar.

Arghirița: Iar la prochimen¹... Bietu Chir Ștefan ne-ar face un bal în toată forma, cînd s-ar trezi într-o dimineață că îl cheamă și îi dă diplomă de pitar.

Jean: Nici că e vorbă.

Coconu Eftimie: Măre, ia lăsați, se obicinuieste cineva și cu a pităria și nu îi mai gîdilă auzul... Iacă, eu, nu mai de parte, doar la împrejurări ca acelea de nu-mi face treti

¹ Idee fixă (gr.), „obiectul convorbirii, ideea despre care este vorba“. Este întrebuintat în expresia *a veni la prochimen*, „a reveni la ceea ce vorbeam pînă acum“.

logofăt al meu vreun folos, dar încolo, zău... ca și cei fără dînsul! Că doară nu cumva socotiți că acest ighemonicon ce am și ifos cu care mă port cu fiecare îmi vine de la rang? Ha! Ha! Ha! Astea sînt din naștere, fraților, astea sînt daruri dumnezești, date numai unora ca să jintuiască pe alții. Eu mă uit la Serdaru Murgulescu, vecinu meu... Uite, se freacă cu dulgherii și cu băcanii, ca și cînd ar fi brășlaș cu dînșii. Mai deunăzi, în ziua ajunului de Bobotează, la biserică, cît p-aci să ne stricăm la ceafă cu dînsul. Ieși părintele Dionisie — și ăla un prost, Doamne iartă-mă, îmbătrîni la enorie și nu-și cunoaște arhontologhion mahalalii.

O mosafiră : Dar bine, ce pricină avurați?... Că mă aflai și eu acolo, dar nu putui înțelege?

Coconu Eftimie : Ai să vezi, chera mu... Acu, și la biserică, ca în toate locurile, boieru trebuie să aibă protia¹.

Jean : Ba, să mă ierți, arhon treti logofăt, dar aici te cam găsesc greșit. Înaintea lui Dumnezeu toți sîntem deopotrivă. Evanghelia nu alege pe boier din plugar, pe împărat din rob.

Coconu Eftimie : Na me tapsis, bei mu!² Nu ții minte bine evanghelia... Adu-ți aminte că zice într-un loc: ta tu Chesaros, Chesari!³ care am tîlmăcit-o eu că zice: fiecare trebuie să-și cunoască lungu nasului.

Cocoana Mândica : Rău tîlmaci! Ce-are a face una cu alta?

Coconu Eftimie : Dumneata, chera mu, nu știi unde bate asta... As ine...⁴ Să venim la istoria cu serdaru: ieși, zic, preotu cu miru. Acum a început a veni I-iu ta sevastia ipochimena⁵, apoi cîtorii după dînșii, cîți se aflau de protipentada, apoi au năvălit arhondologhion de toată mîna, cum am zice, a venit și rîndul nostru. Acum eu, de datorie, făcui rînd serdaruului... O dată mă trezesc cu un cap pleșuv al unui simigiu, se-ntinde la popa, și popa, nici una, nici două, țop, îi trîntește miru pe frunte, și anafora în mîină... Ha! ha! hă! simigiului, 'anafură în mîină.

¹ Intiietate! (gr.).

² Să mă-ngropi, stăpînul meu! (gr.) Expresie prin care se întărește o afirmație; păstrată și în romînește: *Zău! țățico, parol! să mă-ngropi!* (Caragiale, *O noapte jurtunoasă*, în *Opere*, I, E.S.P.L.A., 1952, pg. 60).

³ Ce e al Cezarului, Cezarului (gr.).

⁴ Fie și așa! (gr.).

⁵ Intiiul între persoanele venerabile (gr.).

Chir Ștefan : Apoi iată vorba mea, biet : acu, de unde știi dumneata dacă acel simigiu, în calitatea lui, nu te întrece pe dumneata și, ca simigiu, în soțietate, nu este de trebuință deopotrivă cu dumneata... Ba nu ! Spune-mi, mă rog.

Arghirița : Chir Ștefan are dreptate.

Coconu Eftimie : Nu mă pogor eu pîn-acolo cu socoteală. — Ascultă, ascultăți la vale!

Cu toții (ocolindu-l) : Ei ! mă rog !

Coconu Eftimie : Curaju simigiului dete gest la o mulțime de băcani, carii stau acolo și mă trezesc cu Chir Petcu că mă și cotește și se vîră... Unde ți-l iau de guleru fermeneții și unde ți-l sucesc în loc și dau brînci serdarului înainte să-și ție locu, iar el... poftim boier este el?... știți ce face ? Se dă în laturi și-mi zice să las creștinii în pace. E, m-am aprins, n-am mai putut ținea și i-am spus că niște asemenea boieri ca dînsul au dat nas mojcilor, au stricat toată sistima de arhontologhion, și, pe nesimțite, au urcat pe toți ăia pînă la dînșii... și cum îți spui, ne ciorovăirăm puțin. Vezi, eu nu sînt aristocrat, dar iar pînă acolo nu mă las a mă lua în picioare fiecă om.

Chir Ștefan : Nu te lăsa, Cocoane Eftimie, nu-ți lăsa ighemoniconu să se tăvălească... Iar venii la vorba'mea d-adinea-ori ; văzuși, demoazelo, că avui dreptate a visa a pitar. Poftim, cînd Coconu Eftimie nici la mir nu ne mai dă voie dacă n-avem cin.

Jean : Apoi, Chir Ștefane, nu putem judeca pe toți boierii după Coconu Eftimie, unu ca nici unu, și te încredințez că astăzi este unic în felu dumnealui. Căzură toate obiceiurile cele rele, împreună cu epocele lor. Boierii acu sînt mai cu osebite oameni, și, prin urmare, mai cu osebite boieri. Astăzi omul cinstit de orice treaptă, de orice meserie, își are drepturile sale, nu este desprețuit de nimeni, priimit în toate casele, își face roată întocmai ca și boieru.

Coconu Eftimie : Și, zi, acum nu mai avem arhontologhion ? Ș-apoi să nu crez eu că antihristu este de 6 ani ? Ba, zău, este !

Chir Ștefan : Și ce e mai rău, îl ai și vecin. Dar nu crez eu să-n-drăznească pînă la treti logofăt.

Cocoana Mândica : Ba, să mă ierți, aceea e vorbă, dracu nu prea face alegere.

Coconu Eftimie (*iși scuipe în sin*): Btu! btu! Mă rog, chera mu, să schimbăm vorba, că nu ne va fi d-a bună. Noi de la gajuri am ajuns la dracu...

Arghirița: ...Și d-acolo cine mai știe unde ne vom trezi! Mai bine scoate mama un gaj și Coconu Eftimie să poruncească; aid' la rînd. (*Toți se pun închipuind un rond.*)

Cocoana Măndica: Ast gaji ce să se facă?

Coconu Eftimie: Statuca, ca mine!

Toți: Ha! ha! ha!

Cocoana Măndica: Ce e aceea statuca?

Coconu Eftimie: Ce mă făcurăți pe mine dineaori.

Jean: Apoi să mai schimbăm, nu tot aceea.

Coconu Eftimie: Apoi, porunciți altcineva, că eu nu mă pricep! (*Către Arghirița.*) Zi dumneata în locul meu! Te fac ve-chil...

Arghirița: Să se facă duhovnic, dacă va fi cavaler, iar de va fi damă, oglindă.

Cocoana Măndica: Poftim, Monsiu Jean.

Jean: Tocmai eu mă brodii... Gătiți-vă acum a nu-mi ascunde nimica și să începem de la Coconu Eftimie. Poftim, boierule!

Coconu Eftimie: Nu mă pricep de loc la jocul ăsta.

Cocoana Măndica: Iacă, să-ți mărturisești păcatele.

Coconu Eftimie: Da' cum, ciorile?

O mosafiră (*către Chir Ștefan*): Are haz s-o ia serioz și să-nceapă a-nșira cite a făcut!

Cocoana Măndica: Aid', că perdem din vreme... Asta o s-o facem toți...

Coconu Eftimie: Bine, frate, aice de față cu toți? Megas i și Chirie¹!!

Arghirița: Ba în cellalt apartament.

Coconu Eftimie: Așa tot mai merge. Dar ia ascultați-mă: ce i-oi spune eu o să le dea de față sau numai dumnealui o să le știe?

Chir Jean: Dar cum, Doamne iartă-mă, să le dea de față! Duhovnicu spune lumii ce aude?

Coconu Eftimie: Nostimon to ondi² să stai să te spovedești la toți ăia... Bine zic eu că antihrist e de 6 ani...

¹ Mare ești, Doamne (gr.).

² Nostim, într-adevăr (gr.).

Cocoana Mândica : Nu mai codi... Nu știi dumneata că nu e galant să te dai în laturi într-o adunare de aceea ce fac toți. Poftim, M. Jean pornește !

Jean (*trecînd în cellalt apartament*): Poftiți, păcătoșilor, urechile-mi stau gată.

Cocoana Mândica : Iar tu, Arghiriță, pînă ț-o veni rîndul, te du cu dumnealor și arată-le florile cele de America din florărie. (*Ies cu toții.*)

SCENA III

Cocoana Mândica singură într-un apartament, iar în cellalt *Coconu Eftimie, Jean și Ion*, scoțînd din cînd în cînd capu de supt pat

Cocoana Mândica : Ah, ticălosule, socotesc că mi-a venit vremea a-mi răsbuna. Ț-oi arăta, mișelule, ce va să zică a vicleni un amor. (*Șade pe un scaun și citește un răvaș.*)

Jean (*pe un scaun și Coconu Eftimie, în picioare, dinainte-i*): Nu mă ținea mult, că n-o să am vreme și pentru ceilalți păcătoși.

Cocoana Mândica : Ah ! nemernicule.

Coconu Eftimie : Ei, bine, dacă așa e obiceiul, așa să fie ; pentru întîia oară mă spovedesc la neamț.

Jean : Tot atîta... Păcatele să fie spuse... Dar la neamț, la turc, la ovrei, tot atîta...

Coconu Eftimie : Ei apoi să nu crez eu că antihristu e de șase ani ? Telos panton¹, cum fac toți, și eu. Ascultă dar, domnule duhovnic... (*Apart.*) Dar nu i le spui toate... (*Tare.*) Este acum aproape de o lună, de cînd veni într-o zi o văduvă la mine cu niște giuvaericeale să le puie amanet ; după modă din piață, îi dedui jumătate prețul lor și nici un înscris. La 9 zile veni să mi le ceară, aducîndu-mi banii... Eu nu i le-am dat, i-am zis că nu o cunosc cine e și am dat-o în brînci afară.

Jean : Rău, de tot rău ; trebuie să i le dai, să-i ceri iertare și altă dată să te păzești, fătu meu, de asemenea faptă.

¹ In sfîrșit (gr.).

Coconu Eftimie (*apart.*): Poftim, fătu! Să i le mai dau, durea-m-ar capu!

Jean: Ei, la vale!

Coconu Eftimie: În zilele trecute, trecînd pe la vecinul meu, Raicu cîrciumaru, era o gîlceavă... Eu mă făcui judecător, îl găsii pe dînsul vinovat. El obraznici, m-a atins la ighe-monicon și mi-a înșirat cîte și mai cîte. Ii tot pîndeam, vreme d-atunci. Nu sînt 5 zile de cînd se mai făcu o gîlceavă la dînsul și, dînd el brînci celuilalt, se sgîrie pe obraz de latura ușei. Eu chemai pe sgîriatul la mine, îi făcui o jalbă; l-am îndemnat să-l pîrască că a dat cu cuțitu, i-am dat și eu o mărturie că l-am văzut, am pus și pe sluga mea de a iscălit-o și acum Chir Raicu al meu zace la pușcărie.

Jean: Rău, de tot rău. Dumneata mă faci să tremur de frică.

Cocoana Măndica: Of! mor de nerăbdare! (*Mergînd la ușa.*)

Ei bine, n-ați mai isprăvit? ce, Doamne iartă-mă, multe păcate ai!...

Coconu Eftimie: Acum, îndată, numai unu să mai zic.

Jean: Vine și rîndul dumatiale numaidecît.

Cocoana Măndica: Ticălosule! Nu știi, al meu ori al tău...

Jean: La vale.

Coconu Eftimie: Am o sforcică de moșie. Pe dînsa sînt și cîțiva moșneni: unu dintr-înșii este baștinaș. L-am cam pîndit eu la trebuințe și l-am împrumutat cu bani. Intr-o duminecă îl chemai acasă împreună cu aleșii satului, carii îl pizmuiau; i-am îmbătat pe toți și lui i-am mai dat 8 galbeni și i-am luat (moșia) Am făcut înscrisul vînzării, i-am luat sineturile și acum îl am clăcaș. Jean

Jean: Boierule, dumneata ești un om primejdios! Bine, prin astfel de mijloace îți faci dumneata moșie?

Cocoana Măndica: Tot nu ați isprăvit?

Coconu Eftimie: Acum, chera mu, poți să poștești. Da' bine, domnule, adică numai eu am făcut astfel? O doamne, taică părinte, dumneata tot copil ești... Dar cîți nu au făcut ca mine, și astăzi stăpînesc moșii cu sute de clăcași, și nimeni nu le mai ia socoteală...

Cocoana Măndica (*intrînd*): A trebuit în sfîrșit să intru eu să gonesc pe păcătos.

Coconu Eftimie: Trebuie să te mîndrești că păcătosu fuge dina-
intea dreptului. (*Iese în cellalt apartament.*)

Cocoana Mândica (*de la ușă*): Treci și dumneata la florărie, unde sînt mosafirii.

Coconu Eftimie: Prea bine, chera mu, adu-ți aminte de păcate și nu ascunde nici unu. Duhovnicu nu prea dă la canoane. (*Se duce.*)

SCENA a IV-a

Cocoana Mândica, Jean, Ion

Jean: Coconiță! Fericită întîmplare să mă văz singur cu dumneata, să-ți poci descoperi o taină. Eu să mă spovedesc în locu dumitale.

Cocoana Mândica: Ticălosule! uite-te drept în ochii mei!

Jean: Ce va să zică această? De unde-ți vine să mă maltratezi în astfel de chip grosolan?

Cocoana Mândica: Nemernicule! Mă iubești, ai? Zi și noapte la mine gîndești! Eu sînt îngerul tău, viața ta, fericirea ta, raiul tău! Mișelule!...

Jean: Visez! Sînt vîndut.

Cocoana Mândica (*băgîndu-i răvașu în ochi*): Citește, Monsieu Jean, citește, nemernicule, și dă-mi răspunsul! Nu socoti să mai dosești. Toate le știi, toate le-am aflat.

Jean: Ei bine, dacă le știi, dacă le-ai aflat, nu văz nici o trebuință d-a ți le mai repeta; asemenea și a ți le ascunde. Inima mea nu a mai putut lupta, cugetul tace înaintea glasului inimii. Iubesc, sînt iubit, iată-mi greșeala...

Cocoana Mândica: Iubești! Ești iubit! Dar bine, ticălosule, ce te-a silit a specula amorul meu, nevinovăția mea, inima mea, astă inimă făcută numai pentru a iubi, astă inimă pusă în cîntece de tinerimea mahalalei, pe care am desprețuit-o numai pentru tine, nerecunoscătorule!

Jean: Fiindcă acu nimic nu mai este ascuns, nici eu nu voi ascunde. Îți voi mărturisi cugetele mele, și dacă dumitale ți-or părea mișeloase, le voi da de față tutulor ca să le judece.

Cocoana Mândica: Zi, zi, om de nimica! Să vedem ce îndrepțări o să-ți faci.

Jean : Aș dori să am mai mulți martori, dar, cu toate aceste, ascultă dumneata : sînt doi ani întregi, de cînd frecan-tez casa dumitale. Cînd am venit întii, pe fiica dumitale am găsit-o într-o vîrstă ce atunci se forma, iar pe dum-neata într-un ocol de curtezani de toată mîna.

Cocoana Mândica : Bine că ții minte, neomenitule, bine că mărturisești singur că nu eram o căzătură.

Jean : Nu te grăbi, madam... Eu, ca tînăr, atunci ieșit din sînu-rile școalei, nu cunoșteam lumea, fără să mai gîndesc la urmările unui amor, am dat voie inimii mele a alege; ea a ales pe Arghirița.

Cocoana Mândica : Zi, zi la vale, nemernice !

Jean : Dar Arghirița era de o vîrstă prea tînără, de o expe-riență prea slabă și soarelele ce dumneata dai neconținut curtezanilor dumitale săpa mormîntul virtuții sale. Eu am gîndit un mijloc de a o apăra ; acesta fu să răspunz la curtea ce începuseși a-mi propune, să te desfac prin amo-ru-mi de acel (dröi) de curtezani, să apăr prin această vir-tutea fiicei dumitale care era în primejdie, totodată și cin-stea casei lui Coconu Anastase, pentru care mahalaua înce-puse a vorbi.

Cocoana Mândica : Ticălosule ! Tu ai păstrat cinstea casei mele ?

Jean : Ascultă pînă în sfîrșit. — Singură dumneata poți mărturisi pînă unde ai ajuns cu amoru-ți, că, în curs de doi ani, n-ai dobîndit nici măcar un sărutat. Prefăcuta mea sfială îți opri căderea, nădejdea d-a mă dobîndi te retrase din calea perzării ; te făcuși virtuoașă pe nesimțite și fiica dumitale rămase în deplina mea stăpînire.

Cocoana Mândica : Of ! mor ! îmi vine isterico ! Și nu poți să tip ! O să crăp !

Coconu Anastase (din dîllap) : Ce bine ai face !

Jean : Ii însuflai pe cît putui, împreună cu amoru-mi, niște simtimente casnice, pregătindu-o a-mi fi soție. Deosebirea stării noastre, pretențiile lui Coconu Anastase d-a avea un ginere înstărit mă ținu departe de a-i propune mîna mea de soț fiicei sale. Așteptam din zi în zi a mi se-m-bunătăți soarta... Dumnezeu a vrut astfel : scriam ca candidat de trei ani la o cancelarie, șefii mei văzînd silințele mele, răportară despre mine ; azi dimineață am priimit postul de reghistrator, mă trecură în ștat, și-mi asigurară

viitorul. Pe de altă parte, mătușa mea muri și mă lăasă clironom pe toată averea sa care nu e puțină.

Cocoana Mândica : Inimă, inimă n-ai, ticălosule! Ș-așa n-ai nimic.

Jean : Inimă ? Inimă am, dar nu pentru dumneata. Dar n-auziși sfârșitu... Eram gata a o fura... Confuziat¹ de amor, am greșit un minut, dar am venit numai pentru d-a-mi îndrepta greșala. Sînt îndoit de mulțumit și văz că și aici mi-a slujit norocu, că răvașu n-a căzut în mîinile Arghiriții.

Cocoana Mândica : Uite-l, uite-l! Cu dînsu o să-ți scoți ochii.

Jean : Un asemenea răvaș m-ar putea rușina într-o zi, cînd ea mi-ar putea zice că o dată cel puțin am fost mișel, chemînd-o la o faptă nevrednică de o fiică. Astăzi voi pîropune lui Coconu Anastase pentru fie-sa și crez că nu voi fi refuzat. Am încredere în mine, într-însul și în Arghirița.

Cocoana Mândica : Așa, ticălosule! Dar nu poți prevedea sfârșitul. Inima mea, astă inimă pusă de atîtea ori în stihuri de tinerimea mahalalii, astă inimă batjocorită de un mișel, ce răzbunare socotești că îți gătește ? !

Jean : Nu-i nimica. Inimii dumitale socotesc că-i va fi și vreme acum să dea demisie la amor. Inima dumitale se va schimba într-o inimă de soacră, va uita nebuniile-i trecute, va rîde de alte inimi lăsate a se batjocori și, pusă într-un azil de vîrstă, va învinge orice patimă copilărească.

Cocoana Mândica : Și sînt cotoroanță de acu ? Ei... Sînt căzătură, uitată de lume ? Mă mir cine mă mai ține de nu-ți scoț ochii !... Auziți, mișelul ! (*Apart.*) O să-i pui cuțitul, o să-i dau argint viu și lui și ei, să-i văz cîrlig p-amîndoi. (*Tare.*) Ș-așa, M. Jean, noi putem de acu să ne uităm la lume cu ochelari ? Așteaptă, peste puțin te voi dezamăgi, ticălosule ! Ți-ai uitat de cîte ori, răsturnat în pat cu ghitără, îmi cîntai stihurile „Ochișori negri frumoși“ și oftai din adîncul inimii ?

Jean : Dar nu băgai de seamă cînd cîntam unde mă uitam ? Arghirița nu era departe, și aș fi fost prea prost, lăsînd p-ai Arghiriții, să cînt p-ai dumitale. (*Se aude sgomot afară.*)

¹ Amețit, buimăcit (formație romînească după fr. *confus*).

O mosafiră (fără a se vedea): Cicoană Măndico! Cicoană Măndico! Dar nu ești pîn-afară?...

SCENA V

Neașsa țiganca (intrînd repede): Coconiță, coconiță! Poftim pîn-afară că boierii se ceartă, mînia lui Dumnezeu!...

Cicoana Măndica: Ah, nemernicule, îmi voi răzbuna! (Iese.)

Jean: Care boieri, fa?

Neașsa: Iacă Chir Ștefan ăla și Coconu Eftimie s-au luat la colț pentru o floare: Coconu Eftimie zicea că e dovleac de Misir, cellalt zicea că e o floare de Merica. Hi! hi! hi! Ș-apoi îl făcu ca pe cioarele. Hi! hi! hi!

Jean (apart.): Mă duc să-i despart, să nu se facă vro cîrcotă tocmai astă seară. (Tare.) Fa! Du-te de zi feciorului să-mi aducă un ciubuc la florărie. Acolo sînt boierii?

Neașsa: Da, da, la florărie, ardă-o focul. (Ies amîndoi.)

SCENA VI

Coconu Anastase (ieșînd din dulap): Of! De mai ținea puțin, plesnea fierea-n mine. Ioane! Ioane! (Merge spre pat și ridică ferbalalele.) Măi! Ce, ai adormit?

Ion (ieșînd repede de sub pat, cu pumnul spre Anastase, îl apucă de gît): Stăi, că te-am topit! La coteț!

Coconu Anastase: Mă! Ce, ți-ai ieșit din minți, ticălosule?

Ion: Aoleo! Ce era să fac? Iartă-mă, cocoane!

Coconu Anastase: Eu te pui la pîndă și tu adormi! O dată caraulă!

Ion: Apoi, am tot așteptat să tușești cum ne fu vorba, și dumneata n-ai mai tușit.

Coconu Anastase: Puteam plesni tușînd și tu tot nu te-ai fi trezit. Acum te du și-mi cheamă un tacim de lăutari, de unde îi ști.

Ion: Mă duc în țigănie, ori la cîrciumă la Anton; acolo sînt nelipsiți... Dar pesemne se schimbă treaba...

Coconu Anastase: Aid', du-te și nu mai întreba.

Ion (ieșînd): Bre, ce rușine pății...

SCENA VII

Coconu Anastase (*singur*): Trebuie să sârbez această zi, cum sârbează ovreii ziua ieşirii lor din pământul Egiptului... După atîta virtute ce auzii, aş fi cel mai de nimica din oameni de aş lăsa pe acest tînăr nerăsplătit. Şi, iar, care răsplată ar fi pentru dînsul mai potrivită decît aceea d-a-l face fericit? Dar îl voi face! Imi stă prin putinţă... (*Trece în cellalt apartament.*)

SCENA VIII

Toţi, împreună şi cu Coconu Zamfirache

Coconu Eftimie (*intrînd*): Să te faci dîntii boier, să fii trecut în arhontologhion şi apoi să vii să-mi stai la taifas şi la filonichie cu mine.

Coconu Zamfirache: Tăceţi, pentru Dumnezeu! Aice ne-am adunat să petrecem, iar nu s-aducem prin certe neplăcere gazdelor.

Coconu Eftimie: Nu ştiu eu de asta!... Ta tu chesaros, chesari: fiecare, să-şi cunoască lungu nasului! Sînt de 26 de ani treti logofăt, trecut la neamuri, la arhontologhion. Am ifos, am ighemonicon şi nu mă las să mă calce în picioare un om ce n-are decît un nume de botez.

Chir Ştefan: Boierule, respectez casa unde ne aflăm, dar, altminterlea, Ț-aşi arăta de ce treaptă eşti vrednic.

Cocoana Măndica: Măcar dumneata, Chir Ştefane, fii mai înţelept, nu căuta la toate ale lui Coconu Eftimie.

Arghiriţa: Cocoane Eftimie, nu mai băga toate în seamă!...

Coconu Eftimie: Ta tu Chesaros, Chesari... Hm! Sînt trecut în arhontologhion, domnule... Şi dumneata?... Am făcut slujbe statului, slujbe ca acele; am fost zapciu, calăuză, pazarnic, cvartalnic; am slujit pe Chehaia-Bei, pe Gavanozoglu, divan Efendi, trei domni, şi cite altele. Ş-apoi să-mi zică că sînt nerod, şi că nu cunosc ce e dovleacu de Misir?... Asta nu i-o iert nici mort! Ta tu Chesaros, Chesari...

Coconu Anastase: Dar ce e? Ce aveţi mă rog, Cocoane Eftimie?

Coconu Eftimie : Den mboro na ton glepi !¹ Il mănînc de viu !...

Coconu Anastase : Ia lăsați acum !

Cocoana Măndica : Dar bine, unde ai fost, frățico, atîta vreme ?...

Oaspeții te aștepta de mult...

Arghirița : Ne-ai spus că mergi la Coconu Zamfirache și dumnealui de un ceas este aici.

Coconu Anastase : N-am fost departe.

Cocoana Măndica : Spune drept, ai dormit ?

Coconu Anastase : Am fost prea deștept și ochii mei niciodată nu văzură mai bine ; pînă acuma vedeau numai d-asupra, astăzi au pătruns chiar în inimi... Ia poftiți, ședeți, fraților, că astăzi am să vă vestesc o veselie, care, cu atît îmi este mai mare, pe cît mi-a venit fără veste.

(*Toți șed.*)

Coconu Eftimie : Asta nu i-o iert nici mort !... Dar mi-oi căta mîine cu dînsul. (*Șade.*)

Coconu Anastase : Pentru hatîrul meu, arhon treti logofăt, să lași aceasta pe mîine. Și mai plăcut mi-ar fi ca din casa mea să nu isce pricini de prigonire. Cu toate astea pe mîine ești stăpîn, precum rog pentru astă-seară să fii mosafir... Binevoii, dar, cu toții să-mi dați o mică ascultare.

O mosafiră : Sîntem în nerăbdare.

Cocoana Măndica : Imi vine leșin !

Arghirița : Mi-ngheață creștetul !

Jean : Fiorul morții m-a coprins !

(*Cam într-o vreme.*)

Coconu Anastase : Sînt doi ani întregi, de cînd un om, în fiecare zi, vine și-mi face cîte o bunătate, fără să-mi ceară plată pentru această bunătate. Se duce și vine a doua zi, urmînd tot astfel necontentit.

Coconu Eftimie : Trebuie să fie boier.

Coconu Anastase : Nu, nu este boier, dar este vrednic ca să fie. Este un om virtuos.

Coconu Eftimie : Trebuie dar să fie boier.

Coconu Anastase : Nu este, dar poate să se facă.

Coconu Eftimie : Ia cercetați-l bine, poate că ascunde.

Coconu Zamfirache : O, Doamne, arhon treti logofăt, cine tăinuiește meritul său ?

¹ Nu pot să-l văd (gr.).

Coconu Anastase : Să urmăresc înainte. Eu pe acest om, mai-nainte de a-l cunoaște îl desprețuiam ; după ce l-am cunoscut puțin, îl învinovățeam, iar astăzi, cunoscându-l prin împlinire cu desăvârșire, voiesc a-i răsplăti. Vă întreb pe dumneavoastră ce fel de răsplătire se cuvine virtuții ?

Chir Ștefan : Ideea mea este să trimiți să-l chemi aici, și față cu noi, mosafirii, după o nobilă priimire, să-i răsplătești dând de față virtutea ce o tănuia, ca să slujească de exemplu și la alții.

Coconu Eftimie : Și dacă el este caftanliu, să-i trimiți caleasca dumitale ca să-l aducă.

Coconu Anastase : Mie-mi place să ascult ideile tuturor și apoi voi face o alegere. Ideea dumitale, Cocoane Zamfirache ?

Coconu Zamfirache : Ideea mea se unește cu a lui Chir Ștefan.

Coconu Anastase : A dumitale, domnule Jean ?

Jean : A mea e cu totul de alt fel. Eu socotesc că virtutea aduce cu sine răsplătirea ; niciodată un om virtuos n-a exersat virtutea fără a fi răsplătit prin mulțumirea de sine. Băgați dumneavoastră de seamă, spre pildă, o văduvă cu cinci orfani, tremurând de frig în mijlocul iernii... Te duci, îi dai mijloace de a se apăra de această nevoie, îi asigurezi un viitor. Spuneți-mi, putea-va oare ea să răsplătească acea palpitare de inimă ce simte acela, în minutul când a săvârșit această faptă virtuoză ? Mulțumirile ce ar fi rostite către dînsul, în acele minute, acea văduvă i-ar fi gîdelat momental egoismul, dar inima i-a fost răsplătită chiar de la întîia cugetare. Așadar, gîndesc că acest om este răsplătit de sine, partea cea mai mare, și iar nu trebuie să dăm de față fapta ce ascunde un om.

Coconu Anastase : Fiul meu, îmi plac simțimentele dumitale, și, ca să-ți arăt recunoștința mea, ascultați fraților ! Făcătorul meu de bine, pentru care me fu vorba, este dumnealui d. Jean, căruia, cunoscînd pe deplin dorințele sale, i le și-implinesc. Față dar cu dumneavoastră, numesc pe dumnealui d. Jean, ginere al fiicei mele.

Cocoana Măndica : Ah ! mor...

Toți : Bravo !

Jean : Taică, astă e o fericire la care nu îndrăzneam să cuget... Nu sînt poate destoinic a o merita pe deplin, dar mă voi sili a mă face.

Coconu Eftimie: Silește-te să-mbraci și vr-un caftan, să intri în arhondologhion, să ieși la obraze mari¹.

Jean: Vino, scumpa mea Arghirița! Numai tu singură ai putea să mă faci fericit.

Arghirița: Taică!...

Coconu Anastase (*către Arghirița*): Gîndește-te că alătura cu tine ai virtutea. Silește-te a-l ajunge! Fiți fericiți! Mergi de sărută și mîna maichi-tii. (*Amîndoi merg de sărută mîna Cocoanei Măndichii, care șade cu față întoarsă, iar, la apropierea lui Jean, după ce i-a sărutat mîna, îi zice apăsător :*)

Cocoana Măndica: Mișelule, îmi voi răzbuma!

Coconu Anastase (*luînd pe amîndoi de mînă*): Copiii mei, fiți fericiți! Iar cît pentru Cocoana Măndica, domnii mei, pînă acum Scărlăteasca o declar de astăzi înainte în titlu-i părintesc Manolească, oprindu-o d-a se mai iscăli cu numele meu și a-mi purta titlul de femeia mea.

Cocoana Măndica (*căzînd pe un scaun*): Ah! Jean!

Coconu Eftimie: Megas isi Chirie, ke tavnasta ta ergasu!² Apoi să nu crez eu că antihristu e de 6 ani? Ba zău, este!

SCENA a IX-a

Ion, lăutarii și cei de sus

Ion: Iată-i, Cocoane. (*Lăutarii cîntă.*)

Coconu Anastase (*fiînd p-amîndoi de mînă*): Aidem, domnilor, în cellalt apartament, să lăsăm întristarea pe seama celorla ce li se cuvine, și de astăzi înainte să nu judecăm pe un om numai după cele din afară, că adeseori supt o formă de mișelie s-ascunde o virtute mare.

(*Cortina cade.*)

Sfîrșit

¹ Să te boierești, să fii boier.

² Mare ești Doamne și minunate faptele tale! (gr.).